

Trideset let

Te dni poteka 30 let, odkar je rimski parlament odobril ustaven zakon, ki je priklical k življenju avtonomno deželo Furlanijo Julijsko krajino. Starejši rod se gotovo še spominja, kako si je naša slovenska manjšina v Italiji veliko obetala od nove samoupravne dežele, saj se je rimskemu zakonodajalcu nudila lepa priložnost, da po zgledu dežele Tridentinske-Južne Tirolske in tudi dežele Aoste sprejme takšen posebni statut, ki bo predvideval tudi zaščito temeljnih manjšinskih pravic. Pri nas je tedaj vladalo zares veliko pričakovanje za delo rimskega parlamenta.

Priznati pa je treba, da so bila naša pričakovanja in naši upi zaman, kajti posebni statut nove in tudi zadnje avtonomne dežele v državi je v bistvu prezrl glavne vzroke in razloge, zaradi katerih je ustavodajna zbornica bila uvrstila Furlanijo Julijsko krajino med petero dežel v državi, katerim so priznane posebne pravice in tudi posebne pristojnosti. Znano je namreč, da je republiška ustava določila za Furlanijo Julijsko krajino poseben statut prav zaradi prisotnosti naše slovenske manjšine na njenem ozemlju.

Prav je, da se teh dejstev ob tridesetletnici avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine spomnimo, saj so tudi tedaj bili za takšno ravnanje rimskega parlamenta odgovorne politične sile, ki tudi danes odločno nasprotujejo pravični in pošteni ureditvi slovenskega manjšinskega vprašanja. Te sile so morda danes še bolj protislovensko nastrojene kot pred tremi desetletji, kar lahko ugotovljamo ob pripravah na pogajanja s slovensko vlado za tako imenovani Osimo II. Te sile se skratka vedejo tako, kot da slovenske manjšine sploh ne bi bilo, kot da se nas Osimo II. ne bi prav nič tikal, medtem ko je znano, da je v ozadju celotne zadeve prav slovenska manjšina.

Prihodnje leto bodo potekla tri desetletja od prvih deželnih volitev, ko je avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina dejansko zaživela. V tem času je naša manjšina bila po svojih predstav-

DRAGO LEGIŠA

Boj proti tujcem v Avstriji

Nevarni časi za avstrijsko notranjo in zunanjo politiko ali pa samo vihar v kozarcu vode? Žal zelo verjetno prvo. Vodja avstrijske svobodnjaške stranke Jörg Haider je izbral sedanjo konjunkturo sovraštva proti tujcem, ki je izbruhnila v nekonsolidirani združenji Nemčiji in ki že ves čas tli pod parketom avstrijske resničnosti.

LEV DETELA

Zvezni vladi socialnodemokratskega kanclerja Vranitzkega in podkanclerja Buska (Avstrijska ljudska stranka) je postavil ultimatum, ki lahko razburka nacionalistična čustva in zastrupi družbenopolitično ozračje. Ker vlada po njegovem ni uredila politike do tujcev, je Svobodnjaška stranka Avstrije med 25.1. in 1.2.1993 pripravila ljudsko glasovanje »Najprej Avstrija« na podlagi dvanajstih točk. Te tvorijo poseben program avstrijskih svobodnjakov, ki bo zagotovo poskrbel za vročo in zelo vetrovno jesen.

Za kaj gre? Svobodnjaki zahtevajo ustavno določbo, da »Avstrija ni dežela priseljevanja«. Takoj je treba blokirati pritok delovnih moči iz tujine, dokler ne bo urejen problem tujcev, ki so v Avstriji ilegalno na delu. Uvesti je treba stalno kontrolo tujcev na delovnih mestih. Na meje naj država pošlje posebne varovalne straže, ker sedanja uporaba vojske na meji z Madžarsko in bivšo Jugoslavijo več ne zadostuje. V šolskih razredih število tujih učencev ne sme preseči 30%. Tujcem se ne sme podeliti volilna pravica. Vse hudodelce iz tujine je treba brezpogojno in takoj izgnati iz države.

Scenarij, ki si ga je zamislil populistični desni svobodnjak Jörg Haider, je vznemiril celotno avstrijsko javnost. Voditelji ostalih v parlamentu zastopanih strank so upravičeno ogorčeni. Svobodnjaška zahteva, naj država »razčisti« svoje razmerje do tujcev, je slaba izkaznica za Avstrijo, ki si uradno prizadeva, da bi postala polnopravna članica Evropske skupnosti. Vendar tudi to prizadevanje stoji na trhlih nogah, saj zadnje javnomnenjske raziskave kažejo, da se je tehtnica že prevesila in je večina Avstrijcev ta trenutek proti vključitvi Avstrije

v Evropsko skupnost. Kmetje in drobni podjetniki se boje za obstoj, intelektualci za izgubo kulturne identitete, nacionalisti pa so sploh proti vsakršnim združevanjem, razen za pobratenje z Nemčijo.

V taki atmosferi ima iniciativa Jörga Haiderja in njegovih svobodnjakov (ki se ji je uprla le samosvoja svobodnjaška kandidatka na volitvah za predsednika republike Heide Schmidt) precej možnosti, da uspe. Poleg tega je formulirana tako splošno in nejas-

Iz vsebine:

Janko Jež:
Goriška in Osimo II. (str. 2)

Marko Tavčar:
Odprito pismo Ubaldu Vrabcu ob prvi obletnici smrti (str. 6)

(hj): Pogovor z Marijo Ferletič pred občnim zborom SSO (str. 3)

Priprave na 26. Kraški pust (str. 4)

NOVA SLOVENSKA VLADA

Državni zbor je v ponedeljek, 25. t.m., odobril predlog mandatarja Janeza Drnovška o novi slovenski vladi. Za predlog je glasovalo 60 poslancev od 86 prisotnih. V vladi ima Liberalnodemokratska stranka poleg predsednika 5 ministrov, Krščanski demokrati imajo štiri ministre, prav tako štiri ministre ima Združena lista, po enega ministra pa imajo Zeleni in Socialdemokrati. Podpredsednik vlade je krščanski demokrat Lojze Peterle, ki je tudi zunanji minister.

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti je tudi kot deželni strankin tajnik čestital in želel uspešno delovanje novi vladi Republike Slovenije, ki je prejela v ponedeljek, 25. t.m., zaupnico in je še isti dan zaprisegla. Jevnikar je še posebej opozoril ministrskega predsednika Janeza Drnovška in zunanjega ministra Lojzeta Peterleta na nerešen problem zaščite slovenske manjšine v Italiji in na skorajšnja pogajanja med Slovenijo in Italijo o dopolnitvi Osimskih sporazumov ter drugih mednarodnih dogovorov.

Zastopstvo Ssk, ki sta ga sestavljala deželni predsednik Marjan Terpin in član vodstva Antek Terčon in je v ponedeljek, 25. t.m., prisostvovalo seji slovenskega Državnega zbora v Ljubljani, na kateri so izvolili novo slovensko vlado, je k izvolitvi še posebej čestitalo novemu zunanjemu ministru Lojzetu Peterletu, ki prevzema težko nalogo dograjevanja osimskih sporazumov z Italijo, ki so izrednega pomena za zaščito Slovencev v Italiji. Zastopstvo Ssk je novega zunanjega ministra še posebej seznanilo s težavami, ki onemogočajo normalen razvoj slovenske manjšine v Italiji. Zunanji minister Lojze Peterle je slovenskemu zastopstvu iz Italije (kot je že pred dnevi pred skupščinsko komisijo zagotovil), da bo ena njegovih primarnih skrbi prav zaščita slovenske manjšine v Italiji.

RADIO TRST A

GORIŠKA IN OSIMO II.

■ NEDELJA, 31. januarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Svetloba srebrne poti«; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas; 14.40 Pesmi miru; 15.00 Iz krajevnih stvarnosti; 15.30 Šport in glasba; 17.00 Z naših prireditev.

■ PONEDELJEK, 1. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija po letu 1945; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 12.00 Taborišče Gonars (pričevanja preživelih); 12.30 Slovenska lahka glasba; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nagradna abeceda, radijska kviz oddaja za otroke; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.30 Orkestralna glasba.

■ TOREK, 2. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zvočna ropotarnica, glasovi in zanimivosti iz radijskega arhiva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 12.00 Nepoznani planet Zemlja; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Franček Rudolf: Skriti pred sosedi: »Hranilna knjižica«.

■ SREDA, 3. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Svojo poslednjo voljo pri zdravju in čisti pameti izrekam« — odnos do življenja in smrti v kmečkih oporokah.

■ ČETRTEK, 4. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obtoženci 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ PETEK, 5. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 11.45 Kantavtorji in šansonjeji; 12.40 Koroška poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Pravljice, pesmice in še kaj...«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 6. februarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v goriški stolnici; 11.30 Marjan Tomšič: »Oštrigeca«; 11.45 Kantavtorji in šansonjeji; 12.00 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Režije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas: »Nevesta v črnem«.

Goriška je dolgo časa stala ob strani in zgolj gledala, kako se v Trstu nevrotično pripravljajo na bližajočo se konferenco med obema državama, kjer naj bi sporazum v Osimu iz leta 1975 restavrirali in prepleškanega z italijanskimi barvami vsilili Sloveniji v podpis. Poskus nacionalističnih krogov (Sardos Albertini, Gambassini, Staffieri, Camber), da bi na ta način izsiljevali ljubljansko vlado in jo pripravili do popuščanja glede mej, odškodnine istrskim beguncem, prostovoljnega povratka beguncev v Istro, možnosti zopetnega odkupa vseh podržavljenih imetij in podobno, je v bistvu klavrno propadel.

Glede Proste industrijske cone na Krasu so bila mnenja dolgo deljena. Ko pa je prišlo do osamosvojitve Slovenije so se protislovenski krogi združili v prepričanju, da hoče Slovenija na področju kraške industrijske cone med Lipico in Bazovico po zgledu Nove Gorice zgraditi Novi Trst. Pri tem pa so pozabili, da je bila določba o Prosti industrijski coni na Krasu vključena v Osimsko pogodbo prav na zahtevo rimske vlade in na predlog predsednika italijanske delegacije, ki je bil visok funkcionar enega izmed gospodarskih ministrstev. Sčasoma so se glede te cone v Trstu skesali in začeli tožiti, da bo takšno prosto industrijsko področje sredstvo za penetracijo slovenskega naraščajočega gospodarskega potenciala na tržaško področje.

Pred kratkim so v Gorici zbrovali domači industrijci in gospodarstveniki, ki so sklenili prevzeti že omenjeno prosto industrijsko cono, če je Tržačani res nočejo. To so sporočili tudi v Rim. Goriški župan Tuzzi je to zahtevo podprl z apelom na rimsko vlado, naj pri obnavljanju Osimskega dogovora varuje goriške gospodarske koristi. Vse obmejno gospodarstvo naj bi bilo na zelo kočljivi stopnji ravnovesja, zato je treba energično ukrepati, da se to labilno ravnovesje ne sprevrže v katastrofo.

Ta Tuzzijev poseg v osimsko nevrozo je bil istočasen z njegovo brzojavko slovenskemu zunanjemu ministru Ruplu, ki jo je poslal v imenu občinskega odbora v zvezi z ljubljansko zahtevo po zaščiti manjšinskih pravic goriških Slovencev. Župan je pojasnil, da brzojavke ni poslal z namenom, da bi se ponovno pogrevali in tako poglobljali spori okrog dvojezičnosti. Njegova osnovna želja je bila prepričati vsakršno zaostrovanje tega vprašanja. Gospod župan Tuzzi ima vedno prav! Tudi takrat, kadar s slovenskim zuna-

njim ministrom govori tako, kot da bi šlo za slugo goriške občinske uprave.

Župan Tuzzi se je pred novoletnimi prazniki srečal z vidnimi predstavnikoma Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki sta želela, da bi se razjasnile tvegane nedorečenosti župana Tuzzija in da se z odprtim dialogom prepriča nevarnost ponovne zlorabe teh vprašanj. Tuzzi je v razgovoru, ki je sledil, nekoliko omilil stališče, ki ga je podal v imenu občinskega odbora. Tisk naj bi bil pretiral z nekaterimi poudarki. Ostina v nekem listu pa sploh ne odgovarja vsebini brzojavke.

Slovenska zastopnika sta županovo pojasnilo vzela na znanje. Potemkater se goriška občina ni namerevala pridruževati protislovenski gonji v Trstu oziroma političnim silam, ki zlorablajo vprašanje manjšinske zaščite za lastne strankarske koristi. Župan je soglašal glede potrebe, da se v Gorici ohrani odprtejša vzdušje sodelovanja in sožitja, ki jo gotovo razlikuje od Trsta. Ta večja goriška odprtost pa je dragocen kapital, ki ga ne gre kar tako zavreči.

Tuzzi je še dejal, da se Gorica zavzema za to, da bi bil čimprej izglasovan pravičen zaščitni zakon za Slovence v Italiji. Pripravljen da je na soočanje glede zakonskega predloga, ki ga oblikuje slovenske komponente. Nato je glede sodelovanja ob meji nakazal možnost raznih pobud v korist sožitja med slovensko in italijansko mestno komponento. Zagotovil je, da je goriška mestna uprava pripravljena podpreti

vse predloge, ki jih bodo glede tega postavili na slovenski strani.

Nekateri krogi v Sloveniji pa so že dali vedeti, da so pripravljene podpreti goriško željo, da bi v Trstu nezaželeno prosto industrijsko cono prenesli na goriško stran (v zadnjih dneh prihajajo enake želje tudi iz Benečije in Tolminske), in sicer na področje med Mirnom in Vrtojbo, kjer da so razne infrastrukture že nared.

Janko Jež

Predavanja o davčnih novostih 1993

Slovensko deželno gospodarsko združenje iz Trsta je konec tega in v začetku prihodnjega meseca priredilo vrsto informativnih sestankov - predavanj o davčnih novostih za leto 1993. Nova določila so namreč povzročila veliko zmede, strahu in ogorčenja med samostojnimi delavci, zato je Združenje sklenilo, da o teh novostih podrobneje informira pripadnike teh kategorij. Na Tržaškem bodo na vrsti še tri predavanja: v petek, 29. januarja, bo srečanje na sedežu SDGZ v Ul. Cicerone 8, v sredo, 2. februarja, v dvorani KD »V. Vodnik« v Dolini, v petek, 5. februarja, pa v Prosvetnem domu na Opčinah. Vsi sestanki se bodo pričeli ob 20. uri.

* * *

ČESTITAMO!

Dne 22. januarja je praznoval 70-letnico dv. sv. dr. Valentin Inzko, znani koroški šolnik ter kulturni in politični delavec. Ob življenjskem jubileju mu iskreno čestita tudi naš list in mu želi še veliko zdravja ter uspehov pri delu za naše ljudi na Koroškem.

V mnogih predelih naše dežele je v zadnjem tednu nadvse gosta megla povzročila veliko nevarnosti na cestah. Več je bilo tudi prometnih nesreč, saj je bila ponekod vidljivost izredno slaba, posebno seveda v nočnih urah, čeprav so se vozniki, kot kaže, vedli izredno previdno, saj je bilo prometa v teh dneh znatno manj. Stanje se več dni nikakor ni hotelo izboljšati, megla se je razpršila šele v začetku tega tedna. (foto S. Ferrari)

Pogovor z Marijo Ferletič, predsednico SSO pred občnim zborom

»Razmere nas silijo v vedno večje soočanje in sodelovanje v korist Slovencev v Italiji«

V Finžgarjevem domu na Opčinah bo v soboto, 30. januarja, redni občni zbor Sveta slovenskih organizacij. O vprašanih, ki bodo predmet razprave na tem srečanju, ter o dosežkih in načrtih SSO smo se pogovorili s predsednico Marijo Ferletič. Za odgovore se zahvaljujemo.

Morda bi bilo prav, da bi za uvod na kratko orisali delovanje Sveta slovenskih organizacij od nastanka do danes. Katerim vprašanjem ste ne najbolj posvečali?

Če upoštevamo, da je Svet slovenskih organizacij nastal leta 1976, lahko razumemo, da je težko v skopih obrisih povzeti njegove dejavnosti, saj so cilji Sveta zelo razvejani in zahtevni. Kar zadeva manjšinsko problematiko, predvsem zakon za zaščito, moramo žal ugotoviti, da naš trud, ki je bil zastavljen v tej smeri, ni imel ustreznega in pričakovanega uspeha. Glede zakonske zaščite pa je razveseljivo dejstvo, da je končno le prodrli že stari predlog Sveta za izdelavo t.i. skupnega zakonskega osnutka vseh slovenskih komponent. Skupni nastop je namreč naša največja moč in jamstvo za zmago. Manifestacija na Travniku je v tem smislu dovolj zgovoren dokaz. Vsekakor pa nas stiki z matično domovino, spremembe v Sloveniji, pozornost, ki jo Republika Slovenija posveča svojim manjšinam, navdajajo z upanjem, da bomo le uspeli v svojih dolgoletnih prizadevanjih za zmago človečanskih pravic, ki so sicer glasno deklarirane, manj pa uresničene.

Kar zadeva dejavnost naše organizacije v ožjem smislu, bi želela predvsem opozoriti na legalizacijo statuta, ki smo ga sprejeli po moji izvolitvi v decembru 1984 ter deželno priznanje Sveta kot organizacije deželne važnosti. S tem priznanjem in ustreznim finančnim prispevkom smo končno zadihali in nam je bila dana možnost, da smo začeli misliti na lasten sedež in na vsaj minimalno operativno strukturo. Uspelo nam je tudi doseči reorganizacijo nekaterih ustanov in društev. Ta-

ko se je v zadnjem času osnovala zadruga za tisk, še prej da je prišlo do reorganizacije glasbene dejavnosti. Glasbene šole na Goriškem so se združile v center »E. Komel«.

Glede delovanja vključenih organizacij ugotavljamo, da napreduje zlasti sedaj, ko so bile v večini primerov odpravljene težave zaradi dvoran, ki jih je bilo treba prilagoditi novim varnostnim predpisom. Tudi večji deželni prispevki so omogočili, da so društva zaživela. SSO se tudi veseli kulturne prisotnosti med Slovenci v Laškem in požrtvovalnosti članov naše manjšine v občini Krmin. Vedno več stikov je tudi s Slovenci v videmski pokrajini. Svet si seveda želi, da bi se v organizacijo vključilo čimveč novih članov, saj je to jamstvo za prihodnost in za nov razvoj.

Kot ste sami povedali, ste bili za predsednico SSO izvoljeni leta 1984. Katere pobude je organizacija uresničila v teh zadnjih devetih letih?

Poleg že navedenega sem se takoj po izvolitvi zavzela za odobritev statuta in uradno priznanje organizacije, ki sta prvi pogoj za prejemanje finančne pomoči. V svoji promocijski dejavnosti sem si tudi prizadevala za prireditve pobud, ki naj bi tudi širši javnosti predstavili naše ljudi in našo kulturno ustvarjalnost. Tako je prišlo do pobud na mednarodni ravni in tudi v sklopu skupnosti Alpe Jadran. Navezali smo tudi stike z nekaterimi ustanovami v svetu in zlasti v matični, tesno sodelujemo z Novogoriškim muzejem, veliko pozornosti pa smo v teh letih posvetili tudi socialnemu področju, slovenskim emigrantom in bivšim italijanskim državljanom iz Slovenije in Hrvaške. Zadnja leta pa je bil naš pogled usmerjen predvsem v Slovenijo; spremenjali smo njen proces osamosvajanja, vojne dogodke, zavzeli smo se za problem beguncev. Poleg nabirk smo pomoč iskali tudi s širšimi kulturnimi prireditvami. Pobuda »Umetnost v duhu solidarnosti« je doživela velik uspeh.

Predvsem v zadnjem času velja omeniti pobude Sveta slovenskih organizacij za mir, ki so imele na Goriškem precej uspeha. Za katere pobude gre in ali nameravate kaj podobnega prirediti tudi v Trstu?

Pri svojih pobudah nismo nikoli zanemarili nobene pokrajine. Prva širša naša pobuda je bila prav v Trstu z oratorijem sv. Frančiška. Tudi opera pokojnega skladatelja U. Vrabca »Tolminci« je prišla na oder v Trstu. V prizadevanju za ovrednotenje starih običajev smo lani priredili v Ricmanjih razstavo razglednic o prvi svetovni vojni. V Trst so prišla tudi dela slikarke Slivniker-Balantič. Založili smo za Trst važno publikacijo »Tržaški sprehodi« Ljube Smotlak. Pokojnemu slikarju Milku Bambiču smo posvetili monografijo, na Tržaškem pa smo organizirali še vrsto drugih pobud. Kar pa zadeva Goriško, naj omenim razstavo na Barbani za obisk sv. očeta o božjepotnih svetiščih, med zadnjimi je imela velik uspeh razstava razglednic iz prve svetovne vojne, med mnogimi pobudami pa naj omenim še razstavo podobnic na Stari gori in nedavno slikarsko razstavo za mir v Dobo, koncert za pomoč beguncem in še bi lahko naštevala. Prepričana pa sem, da je zelo važna tudi naša prisotnost v videmski pokrajini, kjer smo bili s širšimi pobudami dolgo časa odsotni.

O katerih problemih boste razpravljali na bližnjem občnem zboru? Na dnevnem redu je tudi spre-

mema statuta. Katere točke boste spremenili in zakaj?

Letošnji občni zbor je posvečen predvsem reorganizaciji. Ob ravnavali bomo spremembno statuta, ker smo v teh letih našega delovanja opazili, da je potreben vmesen organ med odborom in svetom. Ta organ je sicer že predviden, a je bil doslej nejasno opredeljen. Zveze bodo imele odslej širše zastopstvo glede na število članic. Predvidena je tudi nekakšna funkcionalna avtonomija v posameznih pokrajinah. Razpravljali bomo tudi o članstvu takojimenovanih skupnih ustanov. Nedvomno bo debata o programskih smernicah zanimiva in razgibana, saj so te močno vezane na reorganizacijo vključenih ustanov, ki jim moramo posvečati vso pozornost zaradi pomembne vloge, ki jo imajo že dolga leta. Na dnevnem redu je tudi nadomestitev enega odbornika.

Kakšne načrte ima SSO za prihodnost tudi v smeri v tem trenutku vedno bolj nujnega zblizanja med pripadniki slovenske manjšine v Italiji?

Razmere nas, k sreči, silijo v vedno večje soočanje in sodelovanje v korist Slovencev v Italiji. Upam le, da bomo vsi razumeli utrip časa in da bomo znali opravljati svojo dolžnost brez ideoloških obremenitev. Najprej moramo biti Slovenci in ohraniti svojo vlogo, ki nam je bila dodeljena v tem zamejskem prostoru.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Trideset let

◀||| ■
nikih vedno prisotna v deželnem zboru in prispevala svoj delež k oblikovanju deželnih zakonov in sploh k celotnemu deželnemu delovanju. Za Slovensko skupnost je prvi »oral ledino« odvetnik Jože Škerk. Po štirih letih dela je »štafetno palico« prevzel odvetnik Drago Štoka, ki je bil deželni poslanec kar štiri mandate zaporedoma. Njegov naslednik je bil Bojan Brezigar, ki je pred kratkim zaradi novih obveznosti prepustil mesto Ivu Jevnikarju.

Vsi naši slovenski deželni poslanci so svoje delo dobro opravili in je prav, da se jih ob tej obletnici tudi s hvaležnostjo spominjamo. Hkrati ponovno opozarjamo na nevarnosti, ki nam zdaj grozijo: zlasti na nevarnost, da zaradi nove volilne zakonodaje sploh ne bomo imeli lastnega manjšinskega predstavništva v prihodnjem deželnem zboru. Jasno je, da bo manjšina morala narediti vse, kar je v njeni moči, da se kaj takega ne bo zgodilo. Pri tem lahko gotovo računa tudi na našo pomoč.

Boj proti tujcem...

◀||| ■
no, da se ne ve, za katero »kategorijo« tujcev gre. Zelo verjetno pa niso mišljeni Nemci, Angleži ali Belgijci iz Evropske skupnosti (kar bi tudi bilo proti zakonodaji, ki jo mora sprejeti Avstrija, če se hoče zares vključiti v ES), temveč ubogi pariži iz Vzhodne in Jugovzhodne Evrope, morda pa tudi nesrečni begunci iz Bosne in Hercegovine in nekdanjih jugoslovenskih področij, ki so zašla v vojno in izredno krizo.

Ljudsko glasovanje »Najprej Avstrija« bo, če uspe, zacementiralo odprtost avstrijske družbe v svet, ki je za nadaljnji razvoj nujno potrebna. Jasno pa je, da je ta trenutek v Avstriji 800.000 tujcev. Med temi je 542.000 delavcev »v gosteh«, 57.600 vojnih beguncev ter 16.000 prisilcev za azil, okrog 100.000 tujcev pa se v Avstriji nahaja ilegalno. To vnaša nemir predvsem med preprostejšo sloje avstrijskih ljudi, ki jih ni nihče vzgojil v interkulturne Evropejce. Na vsak način je Haiderjeva iniciativa proti tujcem madež na sodobni podobi Avstrije.

Letos ne bosta nastopili skupini s Proseka-Kontovela in Križa

Kljub težavam bo 26. Kraški pust nadvse živahen in domiseln

Člani raznih pustnih skupin se v tem času s posebno vneto pripravljajo na Kraški pust, ki bo letos 26. po vrsti in sodi v naših krajih med osrednje tovrstne prireditve. Dovolj je, če povemo, da se ga je lani udeležilo kar 12.000 oseb. Kljub številnim organizacijskim težavam, pomanjkanju finančnih sredstev in tudi primerenih prostorov, so po vaseh na Tržaškem že začeli z izdelavo alegoričnih vozov. Pustni sprevod bo v soboto, 20. februarja, z začetkom ob 14. uri.

Letošnja zanimiva novost bo, kot nam je povedal podpredsednik odbora Kraškega pusta Igor Malalan, predvsem skupina iz Cerknice, ki bo s svojo znamenito čarovnico vodila pustni sprevod. Člani cerkniške skupine bodo oživili starodavno zgodbo, po kateri so se čarovnice zbirale na hribu Slivnica. Govori se, da so nekoč povzročile tako hudo neurje, da je presihajoče jezero začelo naraščati in je preplavilo Cerknico. Kdaj je to bilo, tega nihče več ne ve. Gostje iz Slovenije bodo nastopili izven konkurence. Prireditelji Kraškega pusta pa so zadovoljni, da jim je uspelo končno privabiti k nam to nadvse zanimivo skupino z njenim lepim vozom.

Prihodnji teden bo komisija Kraškega pusta pregledala vozove in odločila, kdo bo lahko tekmoval na tej prireditvi. Kot kaže, si bomo letos ogledali vozove iz Trnovce, Praprota, Šempolaja, Opčin (ki se vrača po nekajletni odsotnosti — voz pripravlja smučarski klub Brdina), Mačkolj, Podlonjerja, Sv. Ivana, Gropade-Padrič, Dan pri Sežani ter iz Saleža-Zgonika. Verjetno ste opazili, da tem seznamu manjka znana skupina s Proseka-Kontovela, ki se lahko pohvali z rekordnim številom zmag na Kraškem pustu. Kaže, da so se morali nastopu odpovedati predvsem zaradi pomanjkanja prostora. Poleg tega letos ne bo skupine iz Križa.

Vprašanje prostora je za vse pustne skupine nadvse resen problem, je povedal Igor Malalan. Velika večina je prisiljena delati na odprtem, kljub še tako velikemu navdušenju in delavnosti pa je končen rezultat predvsem odvisen od vremena. Lahko se namreč zgodi, da močan naliv ali nenadna burja uniči sad večtedenskega dela. Odbor Kraškega pusta bo moral na to ponovno opozoriti tržaško občino, je še pristavil Malalan, ki naj bi našla kake neuporabljene prostore, kjer bi lahko razne skupine pripravljale

Tako je bilo na Kraškem pustu lanskega leta

(foto D. Križmančič)

svoje vozove. Dejansko potrebujejo le pokrit prostor. Škoda bi bilo, da bi se zaradi tehničnih problemov izgubljale dragocene tradicije, ki so med drugim redki veseli trenutki našega človeka. In končno, je še dejal Igor Malalan, bi bila podpora Kraškemu pustu v interesu same občine, saj gre za prireditev, ki vsako leto privabi izjemno veliko ljudi.

Podpredsednik Kraškega pusta je hkrati izrazil željo, da bi se tej prireditvi približale tudi šole. »Interes za tako manifestacijo morajo vzbuditi predvsem učitelji in profesorji, ki se morajo zavedati, da pust ni le zabava, ampak je tudi kultura, tradicija. Odnosi med šolo in kulturnimi ter športnimi institucijami so večkrat nekoliko "hladni" in zato večkrat otrok ne pozna izvenšolskega sveta.«

Drug problem zadeva finančno kritje te prireditve. »Čeprav smo v tržaški občini že 26 let, to-

rej odkar Kraški pust prirejamo, še nismo dobili od občine nobenega prispevka. Tudi na pokrajini slabo kaže, ker jo upravlja komisar. Naše zadnje upanje je le še dežela. Lahko torej le pričakujemo,« je nadaljeval Igor Malalan, »da bodo bolj radodarne privatne ustanove, trgovine, podjetja in banke, ki so nam vsa ta leta zagotavljale vsaj del prepotrebnih sredstev... Potem pa se nekateri sprašujejo, zakaj hočemo ustanoviti kraško občino!«

Kljub tem številnim težavam pa se obeta, da bo letošnji 26. Kraški pust še bolj slovesten, živahen, domiseln in živobarven kot kdajkoli. Letošnji in bodoči pustni sprevodi na Opčinah bodo namreč »generalke« za 30-letnico Kraškega pusta, prireditelji pa si že sedaj prizadevajo, da bi bila udeležba za ta jubilej čimštevilnejša in da bi bile na Opčinah prisotne kraške in nekraške vasi. (hj)

Delegaciji sta se sestali v Trstu v začetku tega tedna

Člani Ssk in slovenskega dela SKP o osnovanju nadstrankarske liste

Na tržaškem sedežu Stranke komunistične prenovne sta se v ponedeljek, 25. t.m., srečali delegaciji slovenskega dela SKP in Ssk. Srečanja sta se udeležila deželni tajnik Ssk Ivo Jevnikar in pokrajinski tajnik tržaške Ssk Martin Breclj, za SKP pa sen. Stojan Spetič in Sergij Lipovec.

Razgovor je bil posvečen predlogu Ssk o osnovanju nadstrankarske slovenske liste za deželne volitve. Predstavnika SKP sta poudarila, da je zgodovinska izbira komunistov v medetnični vzajemnosti in bodo skušali tudi tokrat zagotoviti izvolitev slovenskega deželnega svetovalca na listi SKP. Dalo pa bi se razmišljati o volilnih povezavah. Obe stranki vsekakor odločno zagovarjata načelo o zajamčenem zastopstvu za narodne manjšine, ki so prva žrtev predlaganih večinskih volilnih sistemov. SKP in Ssk soglašata, da bi morala vsa slovenska manjšina odločneje zagovarjati to zahtevo.

Predstavniki SKP so seznanili sogovornike s pobudami, ki jih je sprejelo vsedrjavno vodstvo stranke za uveljavitev načela o zastopanosti manjšin tako v vsedrjavni volilni zakonodaji, kakor tudi v okviru zakona o zaščiti jezikovnih skupnosti, o katerem se bo v kratkem izrekel parlament.

Ssk je ponovila mnenje, da bi bil skupni slovenski nastop krepka politična poteza ravno v podkrepitev zahteve po zajamčenem zastopstvu.

Dan kasneje, 26. t.m., se je deželna delegacija Ssk sestala tudi s predstavniki slovenske komisije PSI, ki pa so pojasnili, da predloga za osnovanje skupne slovenske nadstrankarske liste ne podpirajo.

23. Novoletno srečanje Beneških Slovencev

Hotel Matajur v Kobaridu je bil v soboto, 23. t.m., prizorišče tradicionalnega 23. novoletnega srečanja Beneških Slovencev in predstavnikov tolminske občine. Sobotno srečanje je organiziral župan občine Tolmin Viktor Klanjšček, ki je v svojem nagovoru predvsem poudaril, da je ta prireditev lep dokaz sodelovanja Tolmina z občinami Nediških dolin, kar je tudi privedlo do skupnega načrtovanja nekaterih gospodarskih pobud. Omenjene občine, je še dejal župan Klanjšček, se tudi zavzemajo za ustanovitev skupne brezcarinske cone ob mejnem prehodu Robič ter za obnovo in potrditev osimskih sporazumov in recipročnost pri obravnavi manjšinske problematike.

Prizor s srečanja v Kobaridu

(foto D. Križmančič)

Še dve božičnici na Goriškem

Sovodnje, 17. januarja 1993:
mešani zbor Bilje-Orehovlje-Miren

Mirenski Grad, 10. januarja 1993:
združeni mešani zbor Miren-Rupa-Peč

Božičnice se postale že samodejni in neločljivi del našega vsakoletnega božičnega praznovanja. To lahko rečemo tudi za obe goriški božičnici, ki sta bili sredi januarja na Mirenskem Gradu in v Sovodnjah.

Na Mirenskem Gradu je bila že 17. božičnica Goriškega pastoralnega področja. Sodelovali so otroški zbori Solkan, Ozeljan in Kristus Odrešenik, dekliški zbor Kapela, fantovski oktet Dornberk, župnijski mešani zbori Kostanjevica na Krasu, Bilje, Vogrsko, Solkan, Temnica, Kapela in Šempeter, združeni mešani in mladinski zbor župnije Kristusa Odrešenika v Novi Gorici, mešani zbor Bilje-Orehovlje-Miren in združeni mešani zbor Miren-Rupa-Peč. Programa je bilo skoraj za poltretjo uro, božjepotna cerkev pa je bila že po tradiciji polna kot za največje praznike. Slišali smo tako celo vrsto priljubljenih božičnih melodij, pritrjevali korajži in pristnosti otroških glasov, vsrkavali fantovsko svežino iz Dornberka, sledili zahtevni učinkovitosti močnejših župnijskih zborov.

Župnijska zborja iz Mirna in Rupa-Peči že od leta 1988 prirejata skupne božičnice in z njima obiskujeta domače cerkve: v Rupi 1988, Mirnu 1989, na Peči 1990, v Orehovljah 1991, Gabrjah 1992

in letos v Sovodnjah, kjer sta bila povabljeni v lepo prenovljeno cerkev sv. Martina. Zasnova skupnih srečanj je že od začetka temeljila na združenem prepevanju in tako sta se zborja tudi tokrat predstavila v združenem moškem (tri pesmi) in mešanem sestavu (enajst skladb). Prednosti takšnega pristopa so spet prišle do izraza: številčna pomnožitev glasov kar sama krepi in motivira, ustrezna razdelitev pevskih moči po posameznih glasovih omogoča izvedbo sleherne mogočne in mar-

kantne skladbe, teh pa je prav v božičnih repertoarjih nemalo, kar vse vodi v zvočno polnost od basovske klenosti do sopranskih višin. Polna cerkev je bila navdušena in pevce nagradila z vidnim zadovoljstvom. Skratka: lep pevski shod in nova krepitev prijateljevanja in povezovanja pevcev z obeh strani državne meje. Sodeloval je tudi mešani zbor Bilje-Orehovlje-Miren, pomenljivo duhovno misel pa je podal g. Marjan Markežič.

P.B.

Program društva »I. Gruden« za prihodnje mesece

Pretekli teden je bilo v prostorih nabrežinskega kulturnega društva »Igo Gruden« zelo živahno, saj so odborniki kar dve seji posvetili pripravi društvenega programa za prihodnje mesece, nekaj truda pa je bilo vloženo tudi v organizacijo bližnjega občnega zborja. Obračun dosedanjega dela, predvsem pa načrte za bodoče delovanje bodo odborniki in člani nabrežinskega društva podali v petek, 5. februarja. Ob tej priliki si želijo, da bi v društvo prišlo kar največ članov in prijateljev, pa še to, da bi se veliko število izmed njih odločilo za aktivnejše sodelovanje z domačim športnim in kul-

turnim društvom, saj bo le od aktivnosti in prizadevnosti posameznikov odvisna bodočnost domačega društva.

Dan slovenske kulture bodo v Nabrežini praznovali že 7. februarja, na predvečer praznika. Program že tradicionalne Prešernove proslave bo obsegal nastop domačega ženskega in moškega pevskega zborja, nastop nekaterih članov dramske skupine, ki bodo v sozvočju z izbranimi pesmimi domačih zborov interpretirali nekaj Prešernovih in Kosovelovih pesmi. Program predvideva še nastop gostujočega zborja iz Hrvatina, s katerim sta domača zborja navezala že prijateljske stike. Pričakovati je, da jim bo v naslednjih mesecih tudi nabrežinski združeni zbor vrnil obisk.

Nabrežinsko kulturno društvo ima v teku te sezone na vidiku še nekaj pomembnih prireditev: marca meseca se bodo v Nabrežini spomnili stoletnice rojstva pesnika Iga Grudna, v maju je predvidena nova premiera amaterske igralske skupine, v juniju pa bo društvo na slovesen način praznovalo 20 obletnico delovanja domačega zborja. Kar pester, predvsem pa zahteven program, ki bo od novih odbornikov terjal veliko požrtvovalnosti in iznajdljivosti. Želimo si, da bi te pobeude kar najbolje izpeljali.

Maja Lapornik

Izšel je Pastirček št. 4

Z novim letom je izšla 4. številka Pastirčka, otroške revije, ki že 47 let izhaja v našem zamejstvu. Tudi ta številka je zasnovana po tradicionalnem konceptu in mladim bralcem ponuja veliko poučnega, a tudi zabavnega branja. V branje nas uvede pesem Novoletna želja, ki jo je napisala Zora Saksida. Pravzaprav gre za tri želje: »miru, ljubezni in strpnosti še vedno svet želi«, pravi ta pesmica. Za nižjo stopnjo je zelo primerna in lepa pravljica o dveh bratih in njuni dobrosrčnosti. Za učence bosta zanimiva članka o Slomšku in njegovem delu ter o Miramarskem gradu.

Osrednji del revije je posvečen prijetnemu branju. Anamarija Zlobec predstavlja mesece v pesmici Vesela družina, Vojan Tihomir Arhar pa objavlja dve krajši zgodbi o starem in novem letu ter o snežakih. Isti avtor predlaga bralcem, naj rešijo nekaj ugank. Verena Buzzi pa je opisala dogodek, ki se ji je pripetil na svete tri kralje. Mariza Perat potrjuje svoj velik talent za pisanje pravljic. Zelo priročljiva in prijetna je pravljica o Vesoljskem mucu.

Sekcija Slovenske skupnosti za Škedenj, Sv. Ano in Kolonkovec vabi vse domačine na javno razpravo o aktualnih krajevnih vprašanjih, o političnem položaju na Tržaškem in o trenutnem položaju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Srečanje bo v četrtek, 28. januarja, s pričetkom ob 20.30, v domu Jakoba Ukmarja v Škedenju, Ul. Soncini 112.

Prisotni bodo:

- odgovorna za sekcijo Škedenj-Sv. Ana-Kolonkovec Sergij Petaros in Alojz Debelis;
- deželni svetovalec Ivo Jevnikar;
- pokrajinski podtajnik Peter Močnik.

Pastirček je tudi revija, ki seznanja mlade z naravnimi pojavi. V obliki vprašanj se bralci lahko seznanijo z belim omelom, polzajedalsko, zdravilno rastlino, ki jo sicer poredko vidimo na Primorskem. Danilo Čotar pa predstavlja velikega detela, ki spada k družini žoln. Sredi revije je objavljena fotoreportaža o zborovski reviji Male Cecilijanke, ki je bila v Gorici 8. decembra lani. Marjan Jevnikar nadaljuje svojo predstavitev računalnikov in njihove uporabe, medtem ko Zora Saksida še naprej piše zgodbo o potepuškem veseljaku, Primorčku, ki obišče razne kraje in odkriva tamkajšnje zanimivosti.

Pastirčkova pošta potrjuje, da ima revija veliko bralcev, ki radi sodelujejo s svojimi prispevki, uredniki pa so tudi tokrat poskrbeli za uganke, zabavne igre, križanke in rebuse.

Številna udeležba na posvetu bank v Gorici

V kongresni dvorani goriškega velesejma je bil v petek, 22. t.m., izredno dobro obiskan posvet o kreditiranju in zavarovanju trgovine med Italijo in vzhodno Evropo. Srečanje sta priredili Kmečka banka Gorica in Tržaška kreditna banka s sodelovanjem goriške Trgovinske zbornice. V imenu organizatorjev sta prisotne pozdravila Ksaverij Leban in Vito Svetina, med poročevalci pa so bili strokovnjaki mednarodnega slovesa na področju kreditiranja iz Slovenije in Italije.

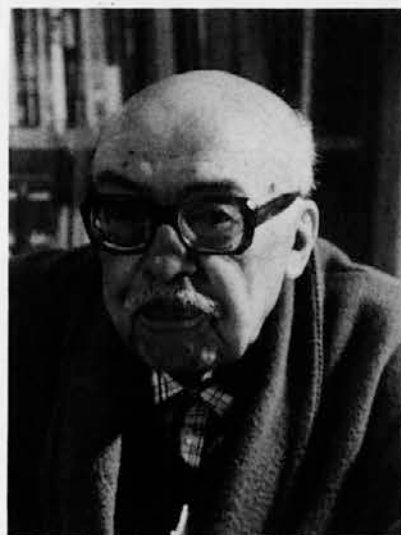
Številna udeležba gostov in pomembnih gospodarstvenikov na tem posvetu, je dokazala, da je zanimanje do vzpostavitev tesnejših stikov z vzhodnimi državami nadvse živo in da gre za področje, ki ga želijo italijanski podjetniki bolje spoznati. V tem pogledu, je bilo med drugim rečeno na posvetu, lahko odigrata pomembno vlogo predvsem obmejni mesti Trst in Gorica.

Ekumenski zbornik 1992 »V edinosti« izšel v Mariboru

V našem uredništvu smo pred kratkim prejeli Ekumenski zbornik za leto 1992 »V edinosti«, ki izhaja enkrat letno v Mariboru. Njegov glavni urednik je dr. Stanko Janežič, ki v spremni besedi piše, da »sodobna Evropa išče pot svoje prihodnosti in ob tem odkriva svoje korenine — grške, rimske, judovske, krščanske... Tako je zorenje za novo edinstvo v različnosti, kot jo zahteva naš čas, težko in počasno. In vendar kristjani zaupamo v to zorenje in moramo pri njem zavzeto sodelovati. Ekumenizem, gibanje za ponovno edinstvo med kristjani in krščanskimi Cerkvami je za tretje tisočletje Evrope nujnost in velik blagoslov...« G. Janežič zaključuje svoj zapis z mislijo, da želi novi Ekumenski zbornik »V edinosti« 1992 »širiti ekumenska obzorja, utrjevati pravo ekumensko zavest ter spodbujati k ekumenskemu delu in zaupni molitvi za rast pristne vsekrščanske edinosti.«

Zbornik med drugim objavlja pismo papeža Janeza Pavla II. o katoliško-pravoslavni odnosih, članek ob 50-letnici smrti sv. Leopolda Mandiča, ki si je prizadeval za razumevanje in ljubezen med narodi, nato ekumenske misli tržaškega škofa msgr. Bellomija, poročilo o 5. evropskem ekumenskem srečanju, ki je bilo novembra predlani v Komposteli (Španija), o škofovski sinodi o Evropi, ki jo je jeseni 1991 sklical papež v Rimu, o ruskem mislecu in pesniku Vladimiru Solovjovu in njegovi poti do »ene svete Cerkve«, o ikonah, vsebuje pa še številna druga razmišljanja in poročila s srečanj, na katerih so razpravljali o možnosti tesnejšega zblizanja med različnimi vejami krščanstva.

Odprto pismo Ubaldu Vrabcu ob prvi obletnici smrti

Spoštovani gospod Vrabcu!

Pisati rajnemu se mogoče zdi čudna misel, a glede na Vaša vsestranska zanimanja na tem svetu in v našem prostoru verjamem, da se tudi v onostranstvu zanimate za nas, za usodo tega večjega ali manjšega odstotka slovenskega naroda, ki mu je usojeno, da živi in umira na obali Jadrana.

Na Vas sem se spomnil ob pravkar minulih božičnih praznikih, ko smo na koru peli Vašo pesem »Bila je noč« na besedilo Vinke Beličiča. V teh prazničnih dneh pa smo lahko slišali še druge Vaše stvaritve in ker o glasbi ne znam toliko, da bi mogel karkoli pametnega napisati, lahko le rečem, da me ob petju ali poslušanju Vaših pesmi vedno spreleti srh, lep občutek osebnega doživljanja, ki je lahko tudi vsakokrat drugačen, a vsekakor pristen in poln. To pa je po mojem, prav zaradi neznanja, edini način za doživljanje umetnosti; prava umetnost nagovori vsakogar, ker vsakomur pomaga, da v sebi spozna ali vsaj zasluti očitno in tudi skrito sporočilo stvaritve.

V zadnjem letu, saj od Vaše smrti 27. januarja 1992 pravkar mineva leto dni, sem še posebej

poprejšal Vaše satirične rubrike v narečju, ostre in pametne misli Mihca in Jakca, ki ste jih toliko let pisali prav za Novi list. Koliko bodic in pametnih predlogov bi Mihca in Jakca izrekla na račun raznih dogodkov in ljudi, ki so v minulih mesecih posredno in ne oblikovali naše življenje. Mogoče bi res potrebovali nekaj več smisla za satiro, za fino in ostro misel, ki s pronicljivostjo ironije zadene bistvo problema, ki vsakomur jasno in nepreklicno razodene, da je cesar nag, pa čeprav se šopiri z novimi oblačili. Koliko takih navidezno imenitnih oblačil je tudi med nami in na vseh ravneh našega kulturnega, gospodarskega in političnega življenja!

Vaše pesmi in spomin na Vaše pisanje nas bodrijo, da po Vašem zgledu, s pokončnostjo človeka, ki je uglasbil celo vrsto pesmi, posvečenih tolminskim puntarjem, ki je uglasbil Kajuhovo Slovensko pesem ali Našo zemljo, nadaljujemo to delo za ohranitev narodovega jezika ter kulture predvsem med navadnim ljudstvom, med tistimi, ki so zaradi življenjskih razmer, malomarnosti političnih, cerkvenih in kulturnih voditeljev, najbolj izpostavljeni asimilaciji.

Bili ste velik človek, a predvsem preprost in prav zaradi tega blizu vsem.

Vsi, ki smo imeli to srečo, da smo Vas osebno poznali, Vas bomo zato imeli v lepem spominu, za zgled nam boste s svojo radoživostjo in življenjskim veseljem, s svojo doslednostjo in vztrajnostjo, s svojo izbranostjo, ki se je odražala v navidezni preprostosti.

Ne spominjam se več, kje sem svoj čas bral, da so pesniki in skladatelji v nebesih posebno zaposleni, saj s svojo ustvarjalnostjo skrbijo, da večnost ni preveč dolgočasna. Prav gotovo imate zato veliko dela, a marljivi ljudje, kot ste bili Vi, najdejo čas tudi za druge. Prepričan sem, da s pozornostjo, zaskrbljenostjo, a upam da tudi z optimizmom gledate na nas vse in pri pristojnih mestih posredujete za nas.

Z lepim spominom in to gotovostjo Vas zato najlepše pozdravljam.

Vaš Marko Tavčar

V sejni dvorani goriške pokrajine je bila v petek, 22. januarja, slovesnost pokrajinskega odbora športnega združenja CONI, na kateri so podelili priznanja zaslužnim športnim delavcem z Goriškega. Med temi so tudi trije Slovenci in pet naših športnih društev: »Mladost«, »Olympia«, »Soča«, »Sovodnje« in »Vipava«.

140. »Primorska srečanja«

V začetku leta je v Novi Gorici izšla 140. številka revije za družboslovje in kulturo »Primorska srečanja«, ki objavlja članke kulturnikov iz celotnega primorskega prostora. Uvodni članek je posvečen manjšinski problematiki. Ekonomist Milan Gregorič iz Škofij je napisal prispevek z naslovom »Presek skozi sedanji življenjski utrip dveh manjšin« (slovenske v Italiji in italijanske v Sloveniji - op. ur.) v katerem osvetljuje gospodarske aspekte, vprašanje pravne zaščite ter problem sožitja.

Rubrika »Primorski portreti« predstavlja tokrat Bojana Brezigarja kot predsednika Svetovnega slovenskega kongresa. Intervju je pripravil časnikar radia Koper Tomi Gomišček. Brezigar je med drugim povedal, da je SSK opravil veliko dela, vendar pa ga bo veliko treba še napraviti. Trenutno se kongres ukvarja z nekaterimi pobudami, ki so važne za vse Slovence, kot je na primer vprašanje državljanstva za Slovence po svetu. Povedal pa je tudi, da po pretresih, ki jih je v zadnjih dveh letih doživela Slovenija, SSK še ni izoblikoval pravega operativnega programa, ki bi dolgoročno zastavil delo te organizacije.

O štiridesetletnem delovanju Goriškega muzeja piše zgodovinar Metka Lovrič, zanimiv prispevek o ljudski glasbi pa v tej številki »Primorskih srečanj« objavlja arheolog in umetnostni zgodovinar Slavko Gaberc. Drugi del revije je v celoti posvečen pesniškim in proznim literarnim prispevkom ter recenzijam knjig, ki so v zadnjem času izšle predvsem v Sloveniji.

Najnovejši »Jambor«

Pred dnevi je v Trstu izšla zadnja številka glasila slovenskih tržaških skavtinj in skavtov »Jambor«, ki je nastalo pred dvaindvajsetimi leti. V uvodu te številke je objavljen pozdrav Toneta Bendenčiča, dolgoletnega duhovnega vodje tržaških skavtov, ki je oktobra lani odšel v Rim na študijsko izpopolnjevanje. Nadvse zanimiv je tudi daljši zapis z naslovom »Pot v samostojnost«, v katerem avtor navaja nekaj zanimivih podatkov o izbiri slovenske narodne himne in o ostalih himnah, ki jih je naš narod prepeval v zgodovini kot svoje, ter o osebnostih, ki se pojavljajo na novih slovenskih tolarskih bankovcih.

V »Jamboru« je mogoče prebrati še kopico informacij o delovanju slovenskih tržaških skavtov in skavtinj, nekaj pa je tudi zabavnih ilustracij in zapisov.

JANUARSKI »GALEB«

Prejšnji teden je iz tiskarne prišla najnovejša, januarska številka mesečnika za otroke »Galeb«, ki ga urejata Majda Železnik in Dušan Udovič. Revija prinaša veliko risbic, zgodbic, pravljič in pesmi večinoma domačih avtorjev, kar je nedvomno pozitivno dejstvo. Na naslovnici je lepa risba Petre Dilli iz 3. razreda osnovne šole »F. Milčinski« s Katinare, ki predstavlja lep pogled na morje, na zadnjih straneh pa se bodo lahko že nekoliko večji otroci pozabavali z rebusom, labirintom, ugankami in križanko. Bogata je tudi rubri-

ka »Šolarji pišejo«. Tokrat so objavljeni prispevki osnovnošolčkov od Sv. Ane, Sv. Jakoba in iz Devina. Galeb vsak mesec tudi nagraduje avtorje najboljših spisov s knjigami in kasetami. Nagrado so tokrat dobili učenci 4. in 5. razreda OŠ »F. Bevk« na Opčinah.

Poudariti je treba, da je otroški mesečnik »Galeb« iz meseca v mesec oblikovno lepši in privlačnejši. Uredniki so se namreč odločili za barvni tisk, predvsem pa je pozitivno, da daje »Galeb« vedno več poudarka likovnim ustvarjalcem iz našega prostora.

Zadnje dejanje v življenjski igri Jožka Lukeša

Jožko Lukeš v vlogi Lapaglie v Nicolajevi komediji »Stara garda« v sezoni 1975/76

V ponedeljek, 25. januarja, se je zrušil eden nosilnih stebrov Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta, igralec, režiser in avtor dramskih tekstov Jožko Lukeš. Umril je v bolnišnici po daljši in neizprosni bolezni v starosti 72. let. Lukeš je prav gotovo osebnost, ki je ljubitelji gledališča še dolgo ne bodo mogli pozabiti, saj je vdihnil dušo protagonistom številnih dram in komedij v odrski postavitvi SSG. Izredna ljubezen do gledališča mu je po hudi bolezni leta 1975 vtila toliko moči, da je, čeprav z izredno hudim naporom, še dalje nastopal na odru in v sezoni 1980/81 praznoval 35-letnico svojega plodnega umetniškega dela. V gledališču in z gledali-

ščem je živel, dokler mu je zdravstveno stanje to dopuščalo, in ko ni mogel več nastopati, je dogajanje na našem slovenskem odru spremljal kot gledalec.

Jožko Lukeš je bil rojen v Mariboru, kjer so ga, v sredo, 27. t. m. tudi pokopali. Igralski poklic mu je usoda položila že v zibelko, saj se je s to umetnostjo začel ukvarjati že kot otrok. S šestnajstim letom se je vključil v Ljudski oder. V času druge svetovne vojne je moral v izgnanstvo in begunsko taborišče v Slavonski Požegi, nato pa še skozi Sarajevo in Zagreb, preden se je lahko vrnil v rodni Maribor. Po vojni je postal član Drame SNG, kjer pa je nastopal le leto dni. Skupaj s Štefko Drolčevom so ga namreč poslali v Trst v Slovensko narodno gledališče.

Za svoje izjemne interpretacije je pokojni odrski umetnik prejel vrsto priznanj, med temi dve Sterijevi nagradi, tri Prvomajske nagrade in nagrado iz Prešernovega sklada, nastopal pa je tudi na televiziji, na radiu in je posnel nekaj filmov. Poleg tega je bil uspešen režiser in avtor dram. Za SSG je napisal igro »Prgišče zemlje« za radio pa okrog trideset dramskih tekstov. Leta 1990 so ta dela izšla pod skupnim naslovom »Igra za vse življenje« — njegovo življenje.

(hj)

* * *

Letoŕnjo Tischlerjevo nagrado, ki je 14. zapovrstjo, je prejel ekonomski svetnik Fric Kumer Črčej. Čestitamo!

Predlog svetovalcev Ssk za razširitev uprave v občini Devin-Nabrežina

V celoti objavljamo dokument, ki so ga svetovalci Slovenske skupnosti predložili na zadnji seji devinsko-nabrežinske občine.

(Ur.)

Zaradi težkih razmer, v katerih se je devinsko-nabrežinska občina znašla, pa tudi zaradi inštitucionalnih in še zlasti volilnih reform, ki se najavljajo, svetovalska skupina Ssk predlaga vsem demokratskim silam, ki so zastopane v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu, da bi razširili in okrepili upravno sodelovanje, tako da bi najbolje izkoristili vse razpoložljive sile in ljudi, upoštevajoč tudi nove možnosti, ki jih odpira padec nekdanjih ideoloških pregrad.

Prvi korak v to smer bi moralo biti programsko soočanje v okviru samega občinskega sveta oziroma njegovih organov (komisij). Na osnovi tako izdelanih programskih smernic bi potem oblikovali tudi nov občinski odbor, seveda med skupinami oziroma svetovalci, ki bi dosegli programsko soglasje.

Temeljne sklicne točke za nadaljnje delovanje mora predstavljati odobreni občinski statut, pa čeprav, žal, še vedno ni bil objavljen v Deželnem uradnem vestniku. Svetovalska skupina Ssk predlaga, da bi v mejah možnosti začeli izvajati statutarna določila, kakor tudi, da bi brez nadaljnje- ga začeli oblikovati pravilnike, ki jih predvideva nova zakonodaja.

Med temeljna izhodišča za programsko soočanje svetovalska skupina Ssk predlaga:

1. revizijo splošnega občinskega regulacijskega načrta, da bi ga prilagodili novim deželnim normam, pa tudi, da bi preverili oziroma poglobili posamezne aspekte nadaljnega urbanističnega razvoja (Sesljski zaliv; zaščitena območja in naravni park; podrobnostni načrti za Devin in Sesljan; ureditev rezidenčnih področij);

2. spodbujanje novih možnosti uravnovešene gospodarske rasti in izkoriščanje obstoječih (štivanska papirnica, obrtna cona, center za komercializacijo obrtniških izdelkov in kmetijskih pridelkov itd.);

3. nov zagon za velika javna dela, zlasti za plinsko omrežje in za kanalizacijo, ki predstavlja posebno pereč problem zlasti v spodnjem delu občine (Devin, Ribiško naselje, Štivan, Medja vas);

4. okrepitev sodelovanja s šolami in z Jadranskim zavodom združenega sveta za utrditev kulture sožitja ter ureditev občinske knjižnice v Nabrežini tudi kot stičišča narodnosti ob sodelovanju z znanstvenimi in kulturnimi ustanovami iz širšega obmejnega področja, vključno iz pobratenih občin Buje in Ilirska Bistrica;

5. ureditev otroških vrtcev in odprtje otroških jasli;

6. izpopolnitev socio-zdravstvenih struktur in služb (dom za ostarele, socio-zdravstveni okraj, vzgojno-zaposlitveni center);

7. izpopolnitev občinskega upravnega aparata.

Janko Jež

Dvostranska izjava ZDA in Velike Britanije z dne 8.10.1953 in njena tajna priloga

Dvostranska izjava ZDA in Velike Britanije z dne 8. oktobra 1953 je t.i. enostransko mednarodnopravno dejanje. Z njim sta zahodni zaveznici, ki sta po Pariški mirovni konferenci iz leta 1947 sprejeli vojaško upravo na Svobodnem tržaškem ozemlju, sporočali, da sta se zaradi neizvršene ustanovitve STO-ja sklenili umakniti. Izjavi naj bi bila priložena tajna listina, s katero obe vevlesili sporočata, da je zanj razdelitev Svobodnega tržaškega ozemlja med Italijo in Jugoslavijo dokončna, v kolikor bi se sami ne sporazumeli za morebitne obmejne spremembe. Vsebina te tajne priloge ni natančneje znana. Diego De Castro trdi, da hrani njeno fotokopijo v svojem zasebnem diplomatskem arhivu.

Omenjena tajna listina verjetno priporoča obema sosednima državam, kako naj usmerjata svoje napore, da bi se tržaško gospodarstvo izmotalo iz stagnacije, v katero je zabredlo po drugi svetovni vojni zaradi izgube svojega naravnega zaledja. Po drugi strani pa naj bi obe zaveznici svetovali Italiji, naj Trst na stežaj odpre vrata za pristop srednjeevropske, se pravi v glavnem avstrijske, madžarske, hrvaške in slovenske uvozne-izvozne trgovinske zmogljivosti.

Trst je bil v kočljivem položaju tudi zaradi nespametne tarifne politike. Zato je bilo za srednjeevropski gospodarski prostor primernejše in tudi ceneje posluževati se uslug pristanišča v Bremenu in dru-

gih severnonemških mestih, čeprav je bila razdalja daljša kot do Trsta. Trst naj bi na široko odprl vrata prav posebno jugoslovanskemu gospodarskemu potencialu. Jugoslavija je že na Pariški konferenci leta 1947 pokazala veliko zanimanje za Trst, in sicer ne samo iz gospodarskih, temveč tudi iz zgodovinskih in etnopolitičnih razlogov, ki so govorili v njen prid. To so upoštevali predvsem sovjetski delegati, ki so predlagali za Jugoslavijo in torej za Slovenijo in Hrvaško najbolj ugodno razmejitevno črto. Ta je potekala od Trbiža do Tržiča in je puščala Jugoslaviji suverenost nad Potaflem, Čedadom, Krminom, Gorico, Gradiško in Tržičem. Ta sovjetska zavzetost je slovenskim in hrvaškim koristim verjetno škodovala. Za Jugoslavijo je bila nato najbolj ugodna francoska razmejitevna črta, ki se je začela na tromeji z Avstrijo južno od Podkloštra, zahodno od Kranjske gore in vzhodno od Trbiža, in nato potekala čez Predil, Kanin, Breginj, Matajur do Idrije in vzdolž nje do Sabotina, zahodno od Solkana, vzhodno od Gorice, ob robu zahodnega tržaškega Krasa do Timave.

Nedoločena je bila le meja na obmorskem področju južno od Trsta. Svobodno tržaško ozemlje je segalo od Timave do Mirne. Meja med cono A in cono B je potekala od Debelega rtiča južno do Korošcev in Mačkolj do Socerba.

Dvostranska izjava je omogočila sklicanje Londonske konference leta 1954. Z memorandumom, ki so ga tedaj podpisali, je prišlo do končne razmejitve na področju STO-ja. Cona A je pripadla Italiji, cona B pa Jugoslaviji oziroma Sloveniji ter Hrvaški. Slovenija je končno mednarodnopravno dobila izhod na Jadran. Dotlej ga je imela le pod začasno najprej vojaško, nato pa civilno upravo.

Do londonskega Memoranduma je prišlo po raznih pripravljanih sestankih. Začeli so se konec leta 1951 in v začetku naslednjega leta ter se nadaljevali maja leta 1953. Gre za tako imenovana srečanja

Afriška vijolica - priljubljena sobna rastlina

Ena najbolj priljubljenih sobnih rastlin je navadna saintpaulija, ali, kot ji pravimo v naših krajih, afriška vijolica. Po naših domovih, v uradih in celo v javnih lokalih bomo pogosto našli to sobno cvetlico, ki jo vzgajamo v najrazličnejših barvah. Afriška vijolica nima sicer nobene zveze z evropsko vrsto vijolice. Odkrili so jo v gorovju Usanbara v Južni Afriki in začeli so jo uspešno vzgajati na začetku tega stoletja v Ameriki. Najbolj priljubljena je temnomodra afriška vijolica, v prodaji pa so tudi svetlovijoličaste, rdeče, bele, rožnate in druge sorte, tudi take z dvojnimi venčnimi listi.

Afriška vijolica cveti lahko celo leto, zelo pametno pa je, če jo pustimo počivati kakih 6 tednov pri nekoliko nižji temperaturi, od 12 do 15 stopinj Celzija in jo manj zalivamo kot med letom. Afriška vijolica ljubi primerno svetlo mesto, ne smemo pa je postaviti na sonce. Najbolj uspeva pri stalni temperaturi 15 stopinj. Zalivamo jo tako, da vlivamo vodo v podstavek, odvečno vodo odlijemo,

to delo opravimo dvakrat na teden in pri tem pazimo, da se zemlja ne prepoji z vodo. Če so listi mokri, jih hitro napade plesen, sonce pa jih ožge. Afriška vijolica ne prenese preprihov, kakor tudi ne presušenega zraka. Ljubi pa nekoliko soparno ozračje, zato lepo uspeva v kuhinji in v kopalnici.

Naj opozorimo na nekaj znakov, ki nam bodo povedali, da je z našo afriško vijolico nekaj narobe. Če opazimo, da listi in cvetovi gnijejo, pomeni, da rastlino preveč zalivamo, ali da smo mogoče zmočili liste. Vijolici bomo pomagali, če bomo pustili, da se bo zemlja osušila. Nato pa jo bomo zalivali bolj poredkoma in vedno od spodaj. Če listi bledijo, pomeni, da je rastlina preveč izpostavljena soncu ali da je potrebno gnojenje. Če so listi majhni in se držijo skupaj, je potrebno gnojiti. To moramo storiti tudi, če je rastlina zdrava in lepo raste, a ne cveti. V tem primeru dodamo malo superfosfata v vodo za zalivanje. Včasih opazimo, po posebno bogatem cvetenju, da so cvetovi afriške vijolice drobni in redki. To pomeni, da se je rastlina ošibila. Pomagali ji bomo, če bomo odstranili vsa cvetna stebela in popke ter jo dobro pognojili. Še eno opozorilo: če bomo afriško vijolico kupili pozimi, jo moramo dobro zaviti in zavarovati, ko jo nesemo domov, ker je rastlina zelo občutljiva na mraz.

(m.t.)

Predavanje in odprtje razstave v DSI

Slovenska ljudska noša v Ziljski dolini v Avstriji

Obiskovalci Društva slovenskih izobražencev v Trstu so v ponedeljek, 25. t.m., prisluhnili zanimivemu predavanju Marije Markovič iz Ljubljane, ki se že več let ukvarja z raziskovanjem zgodovine slovenske ljudske noše v Ziljski dolini v Avstriji. Poleg predavanja je bilo na ta večer v prostorih v Ulici Donizetti 3 tudi odprtje razstave o tej zanimivi in značilni noši, ki je še danes izredno močan simbol slovenstva. Razstava bo na ogled do 6. februarja od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure.

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 1. februarja, večer s pisateljem Alojzom Rebulo ob izidu Slomškovega življenjepisa **Pastir prihodnosti** in monografije o Jakobu Ukmarju v italijansčini. Deli bosta predstavila prof. Ribar in prof. T. Simičič. Začetek ob 20.30.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Zdravnik svetuje

Rak na debelem črevesu (1)

Število obolelih za rakom na debelem črevesu (colonu) se stalno veča. Zadnji podatki kažejo, da ta bolezen povzroči vsako leto 50.000 mrtvih v ZDA (naj omenim filmsko igralko Audrey Hepburn, ki je ena izmed zadnjih slavnih žrtev) in 12.000 v Italiji. Tu odkrijejo vsako leto 30.000 novih primerov. Če to bolezen ugotovimo pravočasno, jo lahko kirurg odstrani in pacient je rešen. Če rak odkrijemo pozno, ko se je že razrasel po telesu, je terapija dosti težja in možnost preživetja manjša. Ta vrsta raka se vedno bolj širi med ljudmi, ki so se urbanizirali, ki jedo vedno več, slabše, in ki so stalno izpostavljeni vsakovrstnim strupom.

Dr. EDI KOŠUTA

Raziskovalci skušajo razumeti, kaj pravzaprav povzroča rak na debelem črevesu. Ugotovili so, da je dosti bolj pogost med ljudmi, ki ne odvajajo redno blata, predvsem če je zaprtje kronično. V tem primeru rakotvorne snovi, ki so prisotne v blatu, dlje časa učinkujejo na črevesno steno. Zelo nevarne so snovi, ki nastanejo v hrani pri cvrtju, pretiranem pečenju in pripravi mesa na žaru. To se pravi, vsa okajena in zažgana hrana je nepriporočljiva. Kot pravilo naj velja, da se izogibajte hrani, ki pri pripravi delno počrni oziroma zaogleni, kajti na ta način nastanejo v njej tudi rakotvorne snovi. Odsvetujem, da za cvrtje večkrat uporabljate isto olje, ali da uporabljate mast, ki se cedi z mesa na žaru.

(se nadaljuje)

Guidotti-Bebler. Sodelovali so funkcionarji italijanskega zunanega ministrstva, trgovinski svetnik jugoslovanske ambasade in drugi neuradni posredovalci. Slednji so pripadali najvišjim gospodarskim forumom obeh strani. Italijani so hoteli za vsako ceno ohraniti ozemeljsko kontinuiteto z Istro. Za to so ponujali Jugoslaviji pravico do lastnega pristanišča na področju vzhodno od Škednja, mimo Žavelj do Milj. Ker bi to področje obstajalo kot nekakšna enklava na ozemlju med italijansko ali nekako medlo nakazano skupno suverenostjo, je Jugoslavija to kupčijo odločno odklonila, ker bi s tem Slovenija izgubila Koper, Izolo in Piran in s tem ostala brez neposrednega stika z morjem. O tem Diego De Castro pravi: »Na osnovi izkustev lahko trdimo, da bi danes imeli v Žavljah, v kolikor bi prišlo do zamenjav (ozemeljskih), veliko slovensko mesto **Novi Trst**, ki bi nastalo neposredno poleg starega italijanskega in ki bi razpolagalo s pristaniščem, ki ne bi bilo za nas Italijane manj konkurenčno od današnjega Kopa. Obe mesti bi mogli živeti v najboljših odnosih kakor danes živita Gorica in Nova Gorica. Tako bi lahko ostala pod Italijo tri starinska mesteca (Koper, Izola in Piran, op. pisca) in Jugoslovani ne bi bili postavljeni pred trdo nalogo zgraditi **Novi Trst** v zelo neprikladni točki, ki jo določa Osimski sporazum«. (Diego de Castro, La questione di Trieste, Trst 1981).

Skoraj gotovo je torej, da je tajna listina, ki je bila kot priloga priložena Dvostranski zavezniški izjavi z dne 8.10.1953, vsebovala konkretne predloge za ustanovitev mešanega italijansko-jugoslovanskega pristaniškega konzorcija v Žavljah. Seveda je ta vest takoj prodrla v javnost in povzročila preplah predvsem v Trstu, češ da se bo Jugoslavija spet vrnila v Trst na osnovi posebnega dogovora o skupnem upravljanju proste cone v okviru tržaškega pristanišča.

Sled o tem tržaškem preplahu zaradi teh in podobnih vesti sem naletel pri brskanju po politični literaturi in memoarih iz tedanjih predosimskih let. Naletel sem na knjigo Roberta Damianija z naslovom Giani Stuparich (Založba Svevo, Trst 1992). Na str. 128 poroča avtor: »To je doba, ko po Trstu lazi psihoza odstopa mesta Jugoslaviji. Z različnimi sovpadajočimi motivacijami nacionalistični in propadajoči gospodarski krogi nastopajo s strašilom o jugoslovanski nevarnosti za prihodnost Trsta na osnovi namišljene tajne določbe Memoranduma, ki naj bi Italijo obvezovala, da takoj omogoči socialno in gospodarsko penetracijo v mesto. Stuparich je osebno zelo dojemljiv za to domnevo, ki ji žrtvuje še zadnje sledi svoje nekdanje "evropske" miselnosti. Pri njem gre za jasen proces ugotavljanja strahu mesta, ki je neposobno, da bi se rešilo dilem glede narodnostnega konflikta in nato spet začelo razmišljati o svoji vlogi«.

Še bolj izrazit je Stuparich v pismu, ki ga je še vedno glede tržaške vloge pri tem etničnem konfliktu pisal 15.1.1959 prijatelju V. Frosiniju: »Tukaj Slovenci ("slavi") napredujejo, polagoma okužujejo mesto, imajo počasen in vztrajen organski načrt, da bi se s časom Trsta popolnoma polastili in Jadran spremenili v svoje mesto. Z Istro jim je to že uspelo. Žalosti nas dejstvo, da Italijani tega ne vedo ali pa se tega nočejo zavedati. Precej Tržačanov posnema noje ali pa se poslužuje lahke poti raznih sporazumov, ki so za nas pasti, pri čemer skrivajo svojo sramotno popustljivost do raznih pogodb z vida osebnih koristi«. (Glej V. Frosini, La famiglia Stuparich, pismo na str. 223).

Če se Stuparich, ki ga kritika ocenjuje za mazzinijevca, socialista in filozofsko usmerjenega italijanskega rodoljuba, na ta način izraža o sožitju s Slovenci, pomislimo, kako nevarni so za nas tržaški "rodoljubi", ki niso mazzinijevci, socialisti in filozofski. Z njimi nas čaka težak in odgovoren spopad v času pripravljanja Osima II.